

I.	ORGANIZAČNÍ ČÁST	9
1.	Základní informace	9
2.	První laboratorní cvičení	9
3.	Příprava na jednotlivá laboratorní cvičení	10
4.	Práce v laboratoři	11
5.	Záznamy o laboratorní práci	11
6.	Kontrola výsledků práce a hodnocení laboratoří	14
II.	ÚVODNÍ ČÁST	15
1.	Chemická laboratoř	15
2.	Laboratorní potřeby	17
2.1	Pomůcky ze skla	17
2.2	Pomůcky z porcelánu, kovu a jiných materiálů	19
2.3	Spoje	20
2.4	Chemikálie	20
3.	Základní laboratorní úkony	21
3.1	Vážení	21
3.2	Odměřování kapalin	23
3.3	Měření teplot	23
3.4	Měření tlaku plynů	23
3.5	Stanovení hustoty	24
3.6	Stanovení hodnoty pH	24
3.7	Zahřívání	26
3.8	Chlazení	27
3.9	Sušení	28
3.10	Příprava a dělení soustav	28
3.10.1	Rozměňování tuhých látek	29
3.10.2	Rozpouštění	29
3.10.3	Filtrace	29
3.10.4	Dekantace	33
3.10.5	Odpařování	33
3.10.6	Destilace	33
3.10.7	Sublimace	34
3.11	Práce s plyny	35
3.12	Tepelný rozklad a tavicí procesy	38
4.	Bezpečnost práce	40
4.1	Bezpečnostní předpisy pro práci v chemické laboratoři	40
4.2	Protipožární opatření	43
4.3	Úrazy a nehody v laboratoři	44
4.4	První pomoc	45
4.5	Laboratorní řád	46
5.	Kontrolní otázky	47
III.	PRAKTICKÁ ČÁST	51
1.	pracovní jednotka. Práce se sklem	51
1.1	Úvod	51
1.2	Laboratorní úkoly	55

1.3	Kontrolní otázky	55
2.	pracovní jednotka. Základy laboratorní techniky	55
2.1	Úvod	55
2.2	Laboratorní úkoly	56
2.2.1	Laboratorní technika	56
2.2.2	Příprava krystalického síranu sodného	56
2.2.3	Příprava krystalického síranu hořečnatého	57
2.2.4	Příprava bezvodého chloridu měďnatého	58
2.2.5	Příprava bezvodého tetraboritanu disodného	58
2.3	Kontrolní otázky	59
3.	pracovní jednotka. Vodík a kyslík	59
3.1	Úvod	59
3.2	Laboratorní úkoly	61
3.2.1	Příprava volného vodíku	61
3.2.2	Oxidační účinky vzdušného kyslíku	62
3.2.3	Reakce peroxidu vodíku	62
3.3	Kontrolní otázky	63
4.	pracovní jednotka. Halogeny	63
4.1	Úvod	63
4.2	Laboratorní úkoly	67
4.2.1	Příprava volných halogenů	67
4.2.2	Vytěšňování halogenovodíků z halogenidů	67
4.2.3	Rozpouštění jodu	67
4.2.4	Sublimace jodu	68
4.2.5	Srážení halogenidů stříbrných	68
4.2.6	Příprava jodičnanu draselného	68
4.2.7	Reakce jodičnanu s jodidem	68
4.2.8	Rozbor neznámého vzorku	69
4.3	Kontrolní otázky	69
5.	pracovní jednotka. Síra	70
5.1	Úvod	70
5.2	Laboratorní úkoly	74
5.2.1	Tavení síry	74
5.2.2	Objemová kontrakce	74
5.2.3	Příprava oxidu siřičitého a jeho redukční účinky	74
5.2.4	Příprava krystalického thiosíranu sodného	74
5.2.5	Reakce thiosíranu	75
5.2.6	Reakce SO_4^{2-} , SO_3^{2-} a $\text{S}_2\text{O}_3^{2-}$	75
5.2.7	Příprava FeS a vytěsnění H_2S a jeho oxidace	76
5.2.8	Příprava sirovodíkové vody	76
5.2.9	Oxidace sulfanu kyselinou dusičnou	76
5.2.10	Rozdělení kationtů do prvních tří analytických tříd	76
5.2.11	Zařazení neznámých vzorků do analytických tříd	77
5.3	Kontrolní otázky	77
6.	pracovní jednotka. Dusík	79
6.1	Úvod	79
6.2	Laboratorní úkoly	81
6.2.1	Příprava dusíku	81

6.2.2	Příprava oxidu dusného	81
6.2.3	Příprava oxidu dusnatého a jeho oxidace vzdušným kyslíkem	81
6.2.4	Příprava oxidu dusičitého	82
6.2.5	Termický rozklad dusičnanu draselného	83
6.2.6	Příprava dusitanu sodného	83
6.2.7	Reakce dusitanového iontu	83
6.2.8	Proužková reakce	84
6.2.9	Redukce dusičnanů	84
6.2.10	Příprava dusičnanu měďnatého	84
6.2.11	Vytěsnění amoniaku z amonných solí	84
6.3	Kontrolní otázky	85
7.	pracovní jednotka. Fosfor, arsen, antimon	86
7.1	Úvod	86
7.2	Laboratorní úkoly	89
7.2.1	Příprava fosfanu a fosforanu	89
7.2.2	Reakce PO_4^{3-} a $P_2O_7^{4-}$	90
7.2.3	Hydrolyza chloridu antimonitého	90
7.2.4	Příprava sulfidu antimonitého	90
7.2.5	Příprava thioantimoničnanu sodného	91
7.3	Kontrolní otázky	91
8.	pracovní jednotka. Uhlík, křemík, bor	92
8.1	Úvod	92
8.2	Laboratorní úkoly	95
8.2.1	Příprava oxidu uhličitého a srážení uhličitánů	95
8.2.2	Redukce oxidu uhličitého uhlíkem	95
8.2.3	Příprava oxidů uhlíku z kyseliny šťavelové	96
8.2.4	Redukční účinky kyseliny šťavelové	96
8.2.5	Tepelná stálost uhličitánů	96
8.2.6	Acetylen	97
8.2.7	Silicid hořečnatý a silany	97
8.2.8	Příprava methylesteru kyseliny borité	98
8.2.9	Příprava kyseliny trihydrogenborité	98
8.3	Kontrolní otázky	98
9.	pracovní jednotka. Krystalizace	99
9.1	Úvod	99
9.1.1	Postup při krystalizaci	100
9.1.2	Vznik krystalů	100
9.1.3	Krystalizace volná	101
9.1.4	Krystalizace odpařením rozpouštědla	101
9.1.5	Krystalizace rušená	102
9.1.6	Krystalizace volným chladnutím	102
9.2	Laboratorní úkoly	102
9.2.1	Volná krystalizace	102
9.2.2	Rušená krystalizace	103
9.3	Kontrolní otázky	103
10.	pracovní jednotka. Alkalické kovy a kovy podskupiny alkalických zemín	104
10.1	Úvod	104
10.2	Laboratorní úkoly	106

10.2.1	Zbarvení plamene	106
10.2.2	Nerozpustné soli alkalických kovů	106
10.2.3	Příprava hexanitrokobaltitanu sodného	107
10.2.4	Hydrolyza sodných solí	107
10.2.5	Příprava sody podle Solvaye	107
10.2.6	Hydroxid hořečnatý	108
10.2.7	Rozpustnost síranů kovů alkalických zemin	108
10.2.8	Určení neznámé soli	109
10.3	Kontrolní otázky	109
11.	pracovní jednotka. Hliník	110
11.1	Úvod	110
11.2	Laboratorní úkoly	111
11.2.1	Kamenec draselno-hlinitý	111
11.2.2	Rozpustnost hliníku	111
11.2.3	Reakce iontů Al^{3+}	112
11.2.4	Získávání oxidu hlinitého z bauxitu	112
11.2.5	Příprava železa aluminotermicky	113
11.2.6	Příprava chromu aluminotermicky	113
11.3	Kontrolní otázky	114
12.	pracovní jednotka. Zinek, kadmium, rtuť	115
12.1	Úvod	115
12.2	Laboratorní úkoly	116
12.2.1	Rozpustnost zinku	116
12.2.2	Reakce iontů Zn^{2+}	117
12.2.3	Reakce iontů Cd^{2+}	117
12.2.4	Jodid rtuťnatý a tetrajodortuťnatan draselný	118
12.3	Kontrolní otázky	118
13.	pracovní jednotka. Cín, olovo	119
13.1	Úvod	119
13.2	Laboratorní úkoly	122
13.2.1	Příprava olova vytěsněním zinkem	122
13.2.2	Příprava olova redukcí oxidu olovnatého uhlíkem	122
13.2.3	Příprava uhličitanu olovnatého	123
13.2.4	Příprava minia	123
13.2.5	Reakce minia	123
13.2.6	Reakce iontu Pb^{2+}	124
13.2.7	Rozpouštění cínu a olova	124
13.2.8	Příprava cínu redukcí oxidu cíničitého uhlíkem	124
13.2.9	Příprava chloridu cínatého	125
13.2.10	Reakce iontu Sn^{2+}	125
13.3	Kontrolní otázky	125
14.	pracovní jednotka. Chrom, mangan	127
14.1	Úvod	127
14.2	Laboratorní úkoly	130
14.2.1	Rovnováha chroman-dichroman	130
14.2.2	Příprava síranu draselno-chromitého	130
14.2.3	Příprava oxidu chromového	130
14.2.4	Oxidační účinky CrO_3	131

14.2.5	Reakce iontů Cr^{3+}	131
14.2.6	Smaragdová zeleň - Guignetova zeleň	131
14.2.7	Příprava chromanu amonného	132
14.2.8	Tepelný rozklad dichromanu	132
14.2.9	Příprava oxidu chromitého	132
14.2.10	Příprava chromanu draselného	132
14.2.11	Příprava chromanu olovnatého nebo barnatého	133
14.2.12	Příprava chlorochromanu draselného	134
14.2.13	Příprava manganistanu draselného	134
14.2.14	Termický rozklad manganistanu draselného	135
14.2.15	Stálost vyšších oxidačních stupňů manganu	135
14.2.16	Vliv prostředí na stupeň redukce manganistanu	135
14.2.17	Reakce iontu Mn^{2+}	136
14.3	Kontrolní otázky	136
15.	pracovní jednotka. Železo, kobalt, nikl	138
15.1	Úvod	138
15.2	Laboratorní úkoly	141
15.2.1	Příprava chloridu železnatého	141
15.2.2	Příprava bezvodého chloridu nikelnatého	142
15.2.3	Reakce iontu Fe^{3+}	142
15.2.4	Reakce iontu Fe^{2+}	142
15.2.5	Reakce iontu Co^{2+}	143
15.2.6	Reakce iontu Ni^{2+}	143
15.3	Kontrolní otázky	143
16.	pracovní jednotka. Měď	145
16.1	Úvod	145
16.2	Laboratorní úkoly	147
16.2.1	Příprava mědi cementací	147
16.2.2	Dehydratace a hydratace síranu měďnatého	147
16.2.3	Rozpustnost mědi v kyselinách	147
16.2.4	Redukce oxidu měďnatého uhlíkem	148
16.2.5	Příprava oxidu měďného	148
16.2.6	Příprava síranu teraamminměďnatého	148
16.2.7	Příprava dihydrátu chloridu měďnatého	148
16.2.8	Příprava chloridu měďného	149
16.2.9	Reakce Cu^{2+}	149
16.3	Kontrolní otázky	150
17.	pracovní jednotka. Koordinační sloučeniny	152
17.1	Úvod	152
17.2	Laboratorní úkoly	153
17.2.1	Příprava chloridu hexaamminkobaltitého	153
17.2.2	Příprava hexakvanoželeznatanu hexaamminnikelnatého	154
17.2.3	Příprava chloridu (μ -hydroxo-bis(pentaamminchromitého))	154
17.2.4	Disociace koordinačních sloučenin	154
17.2.5	Stabilita komplexů stříbra	154
17.3	Kontrolní otázky	155
IV.	DODATKY	156
1.	Laboratorní předměty	156

1.1	Skleněné laboratorní předměty	156
1.2	Porcelánové laboratorní předměty	161
1.3	Kovové laboratorní předměty	161
2.	Řešené příklady běžných výpočtů pro laboratoř	163
2.1	Příprava roztoků	163
2.2	Volná krystalizace	167
2.3	Rušená krystalizace	168
2.4	Neutralizace	169
2.5	Srážení	171
2.6	Oxidačně redukční reakce	172
3.	Tabulky	175
3.1	Relativní atomové hmotnosti	175
3.2	Rozpustnost některých anorganických látek ve vodě	177
3.3	Součiny rozpustnosti některých běžnějších sloučenin	178
3.4	Hustoty roztoků kyselin a zásad	179
3.4.1	Hustoty vodných roztoků kyseliny sírové	179
3.4.2	Hustoty vodných roztoků kyseliny dusičné	180
3.4.3	Hustoty vodných roztoků kyseliny chlorovodíkové	180
3.4.4	Hustoty vodných roztoků amoniaku	180
3.4.5	Hustoty vodných roztoků hydroxidu draselného	181
3.4.6	Hustoty vodných roztoků hydroxidu sodného	181